Čas svěřený

Původ materiálu
Drahomíra Dušková Havlíčková
Pořadí v lekci
59

Téma

Všechno má určenou chvíli a svůj čas. Časy jsou různé. Bůh se nemění. Dostali jsme od Boha různá obdarování. Záleží na nás, jak s nimi naložíme.

Cíle

- Děti přemýšlejí, vzpomínají, čím je naplněn jejich den, jaké časy se v něm střídají, a slyší, že Pán Bůh se nemění a že je v každém čase s nimi.
- Děti přemýšlejí, co se dá všechno dělat s penězi, slyší Ježíšovo podobenství a objevují svoje obdarování (talenty), z kterých se mohou radovat a Bohu za ně děkovat.
- Děti meditují o čase, přemýšlí o tom, jaký čas právě prožívají a jak chtějí svěřený čas využít.

Pro učitele

Poznámky k příběhu

- *Kazatel 3,1–15* — kniha Kazatel patří mezi mudroslovnou literaturu. Verše 1–8 lze nazvat básní o čase. Je zde uvedeno 28 oblastí lidského života a každá má svou určenou chvíli, svůj čas. Kazatel jednotlivé časy nehodnotí, i když z našeho pohledu jsou některé kladné a jiné záporné. Jde zde o jakousi úctu k času — je čas zabíjaček i čas půstu, je čas vážnosti i čas veselí. Jde o to, rozpoznávat ten správný čas a nesmát se, když je čas plakat, nebo nemluvit, když je čas mlčet. Jednotlivé časy se střídají, žádný netrvá věčně — což je útěcha, když prožíváme čas pláče, ale je potřeba s tím také počítat, když prožíváme čas legrace a poskakování, protože ten taky nebude trvat věčně. To znamená, že si daného času máme vážit a dobře ho využít — je tu chvíli a pak přijde zas jiný čas, který čeká na naplnění. Čas je nám od Boha darován, abychom ho využili, naplnili, nepropásli. Kazatel ve verši 11 a 12 říká, že „Bůh všechno učinil krásně a v pravý čas…“ a že se máme radovat z dobrých věcí, protože jsou od Boha, ale máme také v životě konat dobro.

Kazatel připomíná člověku jeho pomíjivost, avšak ne kvůli tomu, aby se z něj stal nenapravitelný škarohlíd. Činí tak proto, aby před člověkem naopak jasně vystoupilo to, co nepomíjí, to, co dává naději. Bůh a jeho dílo, to je jediná jistota, na které lze podle Kazatele postavit svůj život.

Když si člověk toto všechno uvědomí, když nahlédne krásu a nezměnitelnost Božího díla, pak stane před Bohem v bázni. Žít v bázni před Bohem, to je smysluplný životní postoj. Bázeň tu přitom neznamená hrůzu a strach. Žít v bázni před Bohem, to znamená žít s úctou vůči tomu, který zůstává na věky, žít s pokorným vědomím vlastní prchlivosti, ale také žít s důvěrou, že jsem a navždy zůstanu v rukou věčného Boha.

- *Podobenství o hřivnách* (Mt 25,14–30) se nachází v Ježíšově závěrečné řeči k učedníkům. Ježíš připravuje učedníky na to, až s nimi nebude. Toto Ježíšovo podobenství rozvíjí provokativní metaforu z finančního světa. „S královstvím nebeským je to jako s penězi: kdo něco má, ten ještě více zbohatne. Kdo nechce zbohatnout, ztratí nakonec i to, co měl.“ (Jiří Mrázek: *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*)

Charakteristika postav

- *Pán* — svěří svůj majetek svým služebníkům, každému podle jejich schopností, a odcestuje.
- *První a druhý služebník* — každý dostává jiný počet svěřených hřiven, ale oba nakonec vydělají a jsou od pána pochváleni, nejde tedy o velikost výkonu, ale o činnost — že s hřivnou podnikají. Odměna je pro oba stejná — vstupují do radosti svého pána a jsou ustanoveni nad mnohým.
- *Třetí služebník* — dostává sice nejmíň, ale na tom nezáleží, i on dostává podle svých schopností. Ukrývá hřivnu a myslí si, že ji věrně opatruje. A právě jeho počínání, či spíše nicnedělání pán po svém návratu označí za nevěrné. On totiž nedůvěřoval, že by hřivna jeho pána mohla vydělat. Myslí si, že přesně plní to, co se po něm chce, ale přitom vůbec nevyužívá svěřený dar, jen ho konzervuje a ještě si myslí, že to tak dělá dobře.

Úskalí

Dětem se možná bude zdát, že právě třetí služebník je nejvěrnější, protože neriskuje a pečlivě svěřené peníze ukryje a čeká na příchod svého pána, zatímco jeho kolegové se svěřenými hřivnami kšeftují a hazardují. Ježíš ale nakonec ocení právě jejich konání — vyzdvihne tak pojetí, že „peníze plodí peníze“, ono to totiž platí i v duchovní oblasti, když svá obdarování, talenty užíváme, obohatí to i druhé a zároveň i nás.

Novozákonní obraz „pláč a skřípění zubů“ není peklo, kde se to hemží čerty. Ale je to absence radosti. Radost schází třetímu služebníkovi už během očekávání na návrat pána, on má strach. A tak v radost nevejde ani po návratu pána. Třetí služebník se minul s cílem života. Zbožnost založená na strachu a strnulosti nevede k radosti ani do radosti.

Různý počet darovaných hřiven neznamená, že služebník, který dostal nejméně, měl nejhorší výchozí pozici. Podobenství nehlásá rovnostářství ani jeho opak. Je zdůrazněno, že všichni tři jsou obdarováni a mohou svých darů využít.

Odkazy

Linden, Nico ter: *Král na oslu. Vyprávění z novozákonních evangelií.* Benešov: EMAN, 2011; str. 219–221.

Linden, Nico ter: *Povídá se... Podle Marka a podle Matouše.* Benešov: EMAN, 2009.

Mrázek, Jiří: *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia.* Jihlava: Mlýn, 2003.

Podobenství o hřivnách. Dostupné z http://goo.gl/Q0qad8 *(přípravka s obrázky, pracovními listy)*.

Pro děti

Pro předškolní děti

Čas je pro předškolní děti ještě příliš abstraktní, dětem „tikají“ hodiny jinak, žijí „tady a teď“, ale zároveň „čas“ už nějak vstupuje do jejich života: umí se na něco těšit, vědí, že když se třikrát vyspinkají, budou vánoce, když se probudí, bude snídaně apod. Jejich pojem o čase se teprve vytváří, jejich hry a fantazie ještě nejsou narušeny plánováním a termíny. Pro děti je čas nekonečný. Čas se pro děti člení podle událostí, ne podle hodin, což můžeme dobře využít při povídání o čase podle Kazatele.

Sedněte si do kroužku kolem bílého kola vystřiženého z papíru nebo z látky. Kolo symbolizuje hodiny, na okraj napište čísla 1–12 a doprostřed umístěte z papíru vystřiženou malou a velkou ručičku, ručičky mohou opravdu připomínat ruce, i s prsty. Připravte si výstřižky z novin nebo fotky s různými činnostmi, které mohou naplňovat dětský den — hraní, les, voda, jídlo, školka, kostel, město, zvířátka apod. nebo pokud umíte malovat, můžete jednotlivé činnosti, které děti budou jmenovat, přímo malovat na hodiny.

Každý den je takový dárek od Pána Boha. Ráno se probudíme a je před námi celý den, který můžeme naplnit různými věcmi. Čím je naplněn váš den, děti? Co celý den děláte? Co jste

třeba včera dělali? *Můžete dětem pomoci otázkami — co děláte, když se probudíte? Co děláte po obědě?*

Ráno je čas probuzení, čas na snídani, čas si vyčistit zoubky, dát pusu mamince a tatínkovi, zavrtat se k nim do postele, dopoledne je čas jít do školky, čas na procházku, čas jít koupit rohlíky, vyvenčit pejska, pak je čas oběda, čas spinkání nebo poledního klidu, odpoledne je čas na procházku, na návštěvu, večer je čas na večeři, večerníček, na čtení, modlitbu před spinkáním a potom čas na spinkání, na sny… *(můžete jednotlivé časy umístit nebo namalovat do hodin)*.

Když se na ten den podíváte, který čas je váš nejoblíbenější? Co děláte úplně nejraději? Čistíte si nejraději zoubky, nebo jezdíte na kole? Rádi uklízíte, nebo si raději hrajete s legem nebo se svojí kamarádkou? Jste celý den veselí, anebo vám je také během dne smutno? Je váš den naplněný samými dobrými věcmi, nebo se někdy stane taky něco ošklivého — třeba se s někým pohádáte nebo se na vás někdo zlobí nebo někomu ublížíte nebo si rozbijete koleno?

Každý den je takový dárek od Pána Boha. Ráno se probudíme a je před námi celý den, který se naplňuje různými věcmi — hezkými i ošklivými, smutnými i veselými.

Můžete si vzít prázdnou sklenici a pomalu do ní dávat barevné kuličky nebo kostičky nebo korálky a říkat — je čas se probudit, i čas jít spinkat, je čas se učesat i čas se rozcuchat, je čas mlčet i čas si povídat, je čas z kostek postavit vysoký komín i čas komín rozbořit, je čas se kamarádit i čas se pohádat, je čas poslouchat i čas trochu zlobit, je čas se usmívat i čas plakat, je čas mít někoho rád i čas se na někoho zlobit…. (Tuto část je možné hrát jako předváděcí hru — děti mohou jednotlivé časy předvádět).

A vidíte, jak se nám ta sklenička hezky naplnila, má tolik barev. Každý den má tolik různých časů, které se pořád mění, jeden střídá druhý.

O tom mluví v bibli i král Šalomoun: Všechno má určenou chvíli a veškeré dění pod nebem svůj čas. Je čas rození i čas umírání, čas hledání i ztrácení, čas sázení i čas trhání, čas milování i nenávidění, čas boje i čas pokoje. Pán Bůh učinil všechno krásně a v pravý čas.

A ve všech těch časech dobrých i zlých je Pán Bůh s námi. Pán Bůh je s námi, i když si čistíme zoubky, i když si rozbijeme kolínko, i když se s někým pohádáme nebo usmíříme. Časy, počasí, dny, roční období se střídají, ale Pán Bůh je pořád stejný, nemění se — má nás totiž pořád stejně rád. Každý náš den, celý náš život je v Božích rukou.

Při těchto slovech můžete „hodinové ručičky“ vzít a dát je tak, aby objímaly celý den, celé hodiny a doprostřed můžete dát svíčku a zapálit jí.

Na závěr se v kruhu chytněte za ruce a několikrát vy sami nebo s dětmi zazpívejte: „Každý den Pán mi sílu dává, písní mou je můj Pán. On se stal mým spasením, když kráčím s ním, nemusím se bát, když kráčím s ním, nemusím se bát.“ (Svítá 447)

Pomůcky: velké kolo z papíru, ručičky z papíru, pastelky, výstřižky z novin, fotky, svíčka.

Pro mladší děti

Aktivita

Děti si sednou do kroužku, dají ruce za záda, nastaví je, aby mohly něco dostat a vy jim dejte penízky — někomu dva, jinému tři, někomu jeden. Děti se mohou podívat, co dostaly. Vyzvěte je, aby s těmi penězi něco udělaly. Cokoliv, co je napadne. Pak si můžete povídat o tom, co všechno se dá s penězi dělat. Pak vyzvěte děti, aby vám peníze vrátily. (Můžete je na závěr dát do košíčku na sbírku pro sbor nebo Diakonii či nějaký sborový projekt).

Příběh

Pán Ježíš jednou vyprávěl svým učedníkům podobenství. Jeden člověk se chystal na cestu. Sbalil si kufry, rozloučil se se svými kamarády a taky zavolal své tři služebníky, které dobře znal a kterým důvěřoval. Svěřil jim svůj majetek, svojí hotovost. Jednomu dal pět hřiven *(vyskládejte na stůl pět penízků)*, druhému dal dvě hřivny *(vyskládejte dva penízky)* a třetímu jednu *(položte na stůl jeden penízek)*. Nedostali stejně, protože každý byl jinak schopný. A tak to chodí i v životě, že jeden má míň a druhý víc. Potom ten člověk odjel. Služebníci si mohli s penězi dělat, co chtěli. Ten první služebník byl hodně šikovný obchodník a tak si řekl, že se svěřenými penězi bude podnikat, dařilo se mu a získal dalších pět hřiven *(přidejte k pěti mincím dalších pět)*. Druhý služebník byl zase výborný zemědělec, za peníze koupil pole, osivo a postupně vydělal další dvě hřivny *(přidejte další dvě mince)*. Ale ten poslední služebník, který dostal jednu hřivnu, i když byl velmi zdatný stavitel, raději v podvečer vyšel za město a pod stromem vykopal hlubokou díru a tam tu hřivnu schoval. *(Můžete hřivnu zavřít do krabičky nebo hodit do pokladničky.)* To je jakoby ji pohřbil. Může zakopaná hřivna vydělat další hřivnu?

Po dlouhé době se pán vrátil z cest a začal účtovat. Chtěl vědět, co jeho služebníci s penězi, které jim svěřil, udělali. Přistoupil k němu první služebník. Kolik mu dal jeho pán hřiven? A kolik jich získal? „Pane, dal jsi mi pět hřiven a podívej, dalších pět jsem získal.“

Jeho pán mu odpověděl: „To jsi moc dobře udělal, jsi dobrý a věrný služebník. Pojď a raduj se se mnou.“

Pak přistoupil ten druhý služebník. *Kolik mu dal jeho pán hřiven, než odjel? A kolik jich získal?* „Pane, než jsi odjel, dal jsi mi dvě hřivny a podívej, další dvě jsem vydělal.“

Jeho pán mu odpověděl: „To jsi moc dobře udělal, jsi dobrý a věrný služebník. Pojď a raduj se se mnou.“

Nakonec přistoupil třetí služebník. *Kolik mu dal jeho pán hřiven? A kolik jich získal? Co s tou hřivnou udělal?* „Pane, vím, že jsi přísný a že sklízíš, kde jsi nezasel. Bál jsem se s těmi penězi podnikat, abych neprodělal, a tak jsem tu jednu hřivnu, kterou jsi mi dal, zakopal. Tady ji máš, vezmi si, co ti patří.“

Pán mu na to odpověděl: „To je teda zajímavé, víš, že jsem přísný a že sklízím, kde jsem nezasel, a přesto jsi nic s tou hřivnou neudělal? Měl jsi ji aspoň donést do banky, aby tam vydělávala, abych přišel a to, co mi patří, si vybral i s úrokem. Jsi špatný a líný služebník, nemá smysl, abys měl tu hřivnu, když s ní nic neděláš. Vezměte mu jí a dejte jí tomu, kdo má deset hřiven! *(Vyndejte peníz z truhly nebo pokladničky a přidejte jej k deseti penízkům.)*

Myslíte, že se tenhle služebník taky radoval se svým pánem? Jak to s ním asi dopadlo?

Byl smutný, sám a ještě k tomu nic neměl.

Aktivita

Děti si zase sednou do kroužku a tentokrát nastaví ruce dopředu. Každému dítěti dejte malou krabičku, klidně od sirek nebo od sýru, a do té krabičky vložte malý papírek ve tvaru mince.

Řekněte dětem: každý z nás od Pána Boha dostal nějakou hřivnu, těm penízkům se také tehdy říkalo talent a talent je něco, co umíme. Každý má nějaký talent, každý něco umí, něco mu dobře jde, je v něčem dobrý. Každý umíme něco jiného a děláme to trochu jinak. Nedostali jsme od Pána Boha všichni stejně. Pán Bůh ale čeká, co s tím uděláme. Rozmnožíme to, anebo zakopeme? Využijeme to, co umíme, anebo to pohřbíme? Budeme se pořád zabývat tím, co dostali ostatní, a závidět jim, nebo se budeme radovat z toho, co my sami umíme, a budeme to rozvíjet? Pán Bůh čeká, co s jeho dary uděláme — budeme líní, budeme se bát, hodíme flintu do žita, nebo budeme mít odvahu zkusit něco dělat, pro něco se nadchnout, dát tu hřivnu z ruky na trh světa mezi lidi v důvěře, že ona něco přinese, třeba užitek, radost, pomoc.

A nezapomeňme, že cílem všeho je radost, do které Pán zve své služebníky. I když máme různé schopnosti, i když různě vyděláme, možná i proděláme, radost je pro všechny.

Každé dítě si na svou minci, na svůj papírek namaluje, co umí, co mu jde, v čem je šikovné nebo mu to tam můžete vy napsat. Pokud nebude vědět, můžete vyzvat ostatní děti, aby řekly, co si myslí, že umí, co mu jde nebo to můžete říct vy. U každého dítěte musí něco zaznít, zkuste o „svěřených“ dětech a jejich „svěřených“ talentech přemýšlet už při přípravě nedělky, abyste byli připraveni na situaci, že dítě neví ani ostatní děti nevědí.

Bylo by dobré, abyste si i vy „nadělili“ krabičku a napsali na papírek své obdarování.

Nakonec se zeptejte dětí, jestli ten svůj dar schovají zpátky do krabičky anebo ho raději využijí. A jak by ho mohly využít? Ten dar můžeme také využít k radosti a oslavování Pána Boha. Můžete to vyzkoušet — pokud některé děti umí malovat, mohou namalovat obrázek pro někoho ze sboru, kdo je třeba nemocný, pokud umí zpívat, mohou při bohoslužbách něco zazpívat apod.

Na závěr si zase sedněte všichni do kruhu, dejte si před sebe papírky se svými talenty a společně za ně poděkujte Pánu Bohu — každé dítě může poděkovat za své obdarování anebo vy můžete za každé obdarování poděkovat:

Pane Bože, děkujeme ti, že nám dáváš různá obdarování, jsme různí a každému jde něco jiného. Děkujeme ti, že umíme… zpívat, malovat, pomáhat, skákat, hrát fotbal… Prosíme o odvahu své dary využívat a druhé obohacovat. Prosíme o důvěru, že to, co jsi nám svěřil, je dobré. Amen.

Pomůcky: krabičky, papír, tužky, kovové mince; http://goo.gl/z2m4OH — dá se využít pro ilustraci nebo opakování příběhu.

Hra

Hřivny (to, co jsme od Pána Boha dostali), nejsou ke skladování, zakopávání, ukrývání, ale k tomu, aby z nich byl užitek.

- Kdybyste dostali od někoho malou jabloň, co s ní uděláte?
- Kdybyste dostali semena mařinky vonné, co s nimi uděláte?
- Kdybyste dostali čokoládu, co s ní uděláte?
- Kdybyste dostali od někoho štěně vodícího psa pro nevidomé, co s ním uděláte?
- Kdybyste dostali plakáty na dobročinný koncert, co s nimi uděláte?

Pro starší děti — „meditace o čase“

Rozstříhejte Kazatelovu báseň o čase (*pracovní list*), nechte děti, aby ji samy složily, potom si ji můžete společně přečíst (např. každý přečte jednu dvojici časů), můžete ji přečíst i dvakrát. Po přečtení se můžete na chvíli ztišit (upozorněte na to děti, ještě než začnete číst) — doprostřed umístěte velký bílý papír a na něj můžete postupně klást „měřidla času“ — přesýpací hodiny, stopky, hodinky, budík, mobil, kalendář, obrázek slunečních hodin, „léta“ na stromě, diář, adventní kalendář apod.) nebo můžete pouze doprostřed velkými písmeny napsat čas. Zeptejte se dětí, co mají všechny tyto věci společné a co se jim vybaví, když se řekne ČAS. Můžete to zapisovat na papír nebo můžete papír nechat prázdný a na závěr na něm mohou

děti společně vytvořit koláž na téma „čas“. Můžete shrnout: Pán Bůh nám daroval čas. Rozdělil ho na šest dní práce a den odpočinku. Čas máme naplnit, využít, ne promarnit. Jednou se nás Pán Bůh zeptá, jak jsme svůj čas prožili, čím jsme ho naplnili.

A jak pravil rabín Zusja před svou smrtí: V příštím světě se mě nebudou ptát: „Proč jsi nebyl Mojžíšem?“ Zeptají se mě: „Proč jsi nebyl Zusjou?“ *(Možnost rozhovoru o tomto citátu — co to znamená? Být věrný v malém.)*

Poté dejte dětem papír s otázkami, ať pracují samostatně a nakonec si o jednotlivých otázkách můžete společně povídat, některé otázky jsou osobního rázu, pokud se dětem nechce odpovídat, samozřejmě nemusí.

Přemýšlení o čase můžete zakončit např. písní *Pomoz mi, můj Pane* (EZ 384, Svítá 261).

Pomůcky: pracovní list (dostupný z http://goo.gl/yDgMLo), „měřidla času“, papíry, tužky, nůžky.

Přesah

Podobenství o hřivnách

Rozhovor o charizmatech (obdarování Duchem) — Ř 12,6n; 1 K 14,5n a 26n; 1 K 7,7; Ef 4,7.11) — je možné ztotožnit hřivny a charizmata? Jsme všichni obdarováni?

Nabízí se také témata — nespravedlnost, závist, nerovné podmínky, různé startovní pozice — neměli by mít všichni stejné vlohy pro zpívání, malování, matematiku? Neměli by všichni dostávat stejný plat? Co je spravedlivé a co je nespravedlivé? atd.

Přísloví: „Kdo nic nedělá, nic nezkazí“ — platí to? Je to pravda?

Téma „strach“ — je strach dobrý rádce? Má strach velké oči?

Kazatel 3

Je vůbec někdy čas zabíjet či nenávidět?

Liturgie

Písně

Svítá: 261 — *Pomoz mi, můj Pane*; 273 — *Proč zvykli jsme si snadno žít*; 207 — *Nejen pátek nešťastný je den*; 57 — *Vzácný hosti, přijď*; 447 — *Každý den Pán mi sílu dává*

Biblický text k zapamatování

Všechno má určenou chvíli a veškeré dění pod nebem svůj čas. A Bůh vyhledá, co zašlo. (Kaz 3,1 a 14c)

Nezanedbávej svůj dar, který ti byl dán. (1 Tm 4,14)

Modlitba

Dobrý Bože, děkujeme ti za dobré dary, které nám dáváš. Děkujeme za čas, který jsi nám svěřil. Dej, abychom správně rozpoznali, jak svěřené dary využít. Dej, abychom svěřený čas naplnili a nepromarnili. Amen.

Cílová skupina
Školní
Předškolní
Katechetické cykly
Církevní rok
Biblický odkaz (kat)
Kazatel 3,1–15
Matouš 25,14–30